

Tánc és dráma

a 10%-os csökkentés után

Ez év áprilisának végén, a MAGYAR KÖZLÖNY 2003/43/II. számában jelent meg az oktatási miniszter 10/2003. (IV.28.) OM rendelete, amellyel módosította a 2000. évi, a kerettantervek kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló miniszteri rendeletet.

A NAT korrekciójával kapcsolatban várható viták a figyelmet más irányba fogják terelni (ez ügyben ld. a 13-15. oldalon a NAT 2003 vitaanyag Művészetek fejezetéből a Tánc és dráma alfejezetet!). Ezzel együtt érdemes megismerkedni a *jelenleg érvényben lévő rendelet* szakterületünkre vonatkozó részével. Ezt segítő közöljük a közlönyben megjelentekből szerkesztett anyagot – vagyis az alábbiakban az olvasható, ami a tananyag 10%-os csökkentése után érvényes a tánc és drámára...

Ahol nincs önálló tárgyként óraszámunk:

1. évfolyam

Érzékelő, utánzó és memóriafejlesztő játékok.

A beszéd, az ének, a mozgás összekapcsolása játékhelyzetekben.

Történetek feldolgozása a báb és a dráma eszközeivel.

Utánzó játékok. Énekes népi gyermekjátékok összekapcsolása mozgással, előadása társakkal. Az olvasott történetek reprodukálása bábozással, szerepjátékokkal.

2. évfolyam

Érzékelő-, utánzó és memóriafejlesztő játékok.

Népi mondókák, gyermekjátékok, népszokások, dramatizált mesék.

Történetek feldolgozása a báb és a dráma eszközeivel.

A szövegmondás összekötése ritmikus mozgással. Egyszerű lépésekkel kísért énekes népi gyermekjáték előadása. Rövid mesék, történetek dramatizálása, a szereplők és a főszereplő megkülönböztetése.

Improvizációs játékok tanári irányítással.

3. évfolyam

Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Fantáziajátékok. Történetek földolgozása a dráma eszköztárával, bábjátékkal. Dramatizált elbeszélések, népszokások.

Ritmikus mozgással és szöveggel összekapcsolt gyakorlatok: gyermekversek előadása ritmus- és mozgásváltással. Játék elképzelt tárgyakkal; tárgyfelidéző gesztusok, elképzelt személyek megjelenítése. Csoportos improvizációs játékok; rögtönzések alapszintű elemző megbeszélése.

Továbbhaladás feltételei: Részvétel a közös drámajátékokban, illetve a játékok készségfejlesztő gyakorlataiban.

4. évfolyam

Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatok – kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Fantáziajátékok. Egyszerűbb drámai konvenciók megismerése. A színházi formanyelv alapjai. Történetek földolgozása a dráma eszköztárával. Színházi, bábszínházi előadás megtekintése.

Térkitöltő, térkihasználó gyakorlatok; játékos, mozgással és szöveggel összekapcsolt ritmikus gyakorlatok. Játék elképzelt és valóságos helyzetek megjelenítésével. Egész csoportos és kiscsoportos játék; állóképek. A szerkezet érzékelése (jelenet, felvonás), a kezdet és a vég fölismerése térbeli és időbeli struktúrákban; a színházi előadás formai elemei (díszlet, berendezés, jelmez, kellék, fény- és hanghatások). Csoportos improvizációs játékok, közös dramatizálás a tanult konvenciók alkalmazásával. Rögtönzések és a látott előadások alapszintű elemző megbeszélése.

Továbbhaladás feltételei: Részvétel a csoportos történetalkotásban, az improvizációkban és az elemző beszélgetésekben.

7. évfolyam

Tánc és dráma Figurateremtés hanggal és nem verbális eszközökkel. Improvizáció közösen egyeztetett témára, történetváz alapján a megismert drámai konvenciók elemeinek alkalmazásával.

Továbbhaladás feltételei: Részvétel a csoportos történetalkotásban, az improvizációban és az elemző beszélgetésekben.

8. évfolyam

Tánc és dráma

Improvizáció – közösen egyeztetett témára, együttesen kidolgozott történetváz alapján.

Továbbhaladás feltételei: Színházi előadás megtekintésének élménye alapján beszámoló készítése. Részvétel az improvizációs játékokban.

Ahol van óraszámunk:

5–6. évfolyam

Célok és feladatok

A Tánc és dráma tantárgy tanterve nem elméleti ismeretek tanítását helyezi a középpontba, hanem a drámajáték eszköztárának és a különböző színházi nyelvek elemeinek megtapasztalását a tanulók saját tevékenységén keresztül. Ez természetesen nem az elméleti ismeretek figyelmen kívül hagyását jelenti; mindössze arról van szó, hogy az elmélet minden esetben a gyakorlati tevékenység eredményeképpen, az így szerzett tapasztalatokból leszűrve jelenik meg. A Tánc és dráma mint tantárgy tevékenységközpontú. A tevékenységet követő elemző beszélgetések a fogalmi ismeretek bővítésével járnak, de nem valósulhatnak meg anélkül, hogy a tanulók megszerzett tudásukat, általában lévő véleményüket, felvetődő kérdéseiket cselekvésbe ne emelnék. Az egyes drámai és színházi konvenciók megismerése és használata ezért tanár és tanuló számára egyaránt azzal a haszonnal is jár, hogy a nehezen megfogalmazható (vagy épp formálódó) gondolatok és érzelmek kifejezésére, illetve a meglévő ismeretek gyakorlati ellenőrzésére teremt lehetőséget.

Ezt a tevékenységközpontú szemléletet tükrözi a tantervünkben követett szóhasználat is – gyakran szerepel együtt a *játék* és a *munka* szó. Ezek együttes szerepeltetése megerősíti, hogy a különböző területeken folyó művészeti tevékenységet szigorú szakmai folyamatok vezérlik ugyan, az órákon való részvétel azonban a tanulók számára minden esetben örömet és szellemi izgalmat kell jelentsen.

A tánc és dráma lehetőséget nyújt a minél változatosabb dramatikus, táncos, bábos tevékenységformákban való részvétellel; a tanulók képesség és adottság szerinti differenciált foglalkoztatására; a drámajátékban, a táncban és a bábjátékban fellelhető öröm- és szabadságélmény megtapasztalására. Differenciált feladatokon keresztül a dramatikus, illetve bábos technikák és konvenciók, a táncot felépítő technikai elemek és formák elsajátítására és alkalmazására; a drámai formával, a bábjátékos technikákkal, a táncot felépítő technikai elemekkel való improvizációra; a dráma, a tánc és a bábjáték mint művészi kommunikációs forma megtapasztalására.

Kiemelt célja a valós emberi szituációk, illetve fiktív történések megjelenítése különböző színházi formákban, valamint az, hogy a tanulók a más területeken elsajátított ismereteiket, készségeiket a drámában, a táncban, a bábjátékban is alkalmazni tudják.

A tánc és dráma foglalkozásai alkalmat adnak az önértékelésre annak érdekében, hogy a tanulók képessé váljanak saját eredményeik felismerésére és tapasztalataik beépítésére a művészeti tevékenységükbe, arra, hogy egyénileg és csoportosan előadást tervezhessenek, létrehozassanak, illetve a létrejött előadást bemutathassák.

Fontos, hogy a tanulóknak legyen módjuk minél több élő és felvett színházi, tánc-, mozgás- és bábszínházi előadás – köztük társaik által készített produkciók – megtekintésére; drámával és a különböző színházi formákkal kapcsolatos fogalmi készletük, aktív szókincsük bővítésére.

Fejlesztési követelmények

A tanulók játékos gyakorlatok során sajátítsák el az alapvető táncos, bábos és drámai kifejezési formákat. Tudják a mindennapi élet és különböző történetek szituációit közösen elemezni.

A követendő és az elvetendő beszédpélda hallás alapján történő felismerése, a durva légzéstechnikai, hangadási és artikulációs hibák felismerése mások beszédében és a saját beszédükben. A fejlesztő és szinten tartó beszédes játékok és egyszerű beszédgyakorlatok ismerete, alkalmazása.

Saját ötletek és egyes történetek jelenétté szerkesztése a tanulói csoportok önálló munkájával. Saját ötletek és egyes történetek jelenétsorrá szerkesztése a tanulói csoportok önálló munkájával.

Különböző bábfigurák (marionett és árnybábok) készítése és mozgatása az adott technikának megfelelően. Ritmusképletek alkalmazása, megtartása negyedes és nyolcados járástempó mellett. A tanult tánc- és mozgásmotívumok utánzása.

Látott vagy részvételükkel zajló drámamunka és/vagy színházi előadás elemző értékelése.

5. évfolyam

Belépő tevékenységformák

Játékos gyakorlatok során az alapvető táncos, bábos és drámai kifejezési formák elsajátítása.

A mindennapi élet és különböző történetek szituációinak közös elemzése.

A követendő és az elvetendő beszédpélda hallás alapján történő felismerése.
 A durva légzéstechnikai, hangadási és artikulációs hibák felismerése mások beszédében és a saját beszédükben.
 Saját ötletek és egyes történetek jelenetként szerkesztése a tanulói csoportok önálló munkájával.
 Egypálcás marionett készítése és mozgatása (áttételes bábmozgatás);; árnyfigurák mozgatása az adott technikának megfelelően.
 Ritmusképletek alkalmazása, megtartása negyedes és nyolcados járástempó mellett (egyenletes járás közben különböző ritmusképletek tapsolása, dobogása egyenletes zenére).

Témakörök	Tartalmak
Képességfejlesztő gyakorlatok	Beszéd- és légzéstechnikai gyakorlatok. Egyszerűbb interakciós játékok. Kapcsolatteremtő és kommunikációs játékok.
Színházi, dramaturgiai alapfogalmak	A mese és a cselekmény fogalmának ismerete.
Az alapvető drámai konvenciók megismerése és alkalmazása	Belső hangok, gondolatkövetés, mimes játék, telefon- és rádió-beszélgetés, interjú.
A színházi formanyelv tanulmányozása	A megismert színházi formai elemek hatásának tanulmányozása. Egypálcás marionett készítése. Árnyjátéktechnikák megismerése.
Énekes-táncos játékok	Gyerekjátékok, leánykarikázók mozgásanyaga. Egyenletes lüktetésű zenei és táncmotívumok illesztése egymáshoz.
Régi stílusú táncok	Ugrós táncok. Páros forgató típusú lépések.
Történetek feldolgozása a dráma eszköztárával, bábjátékkal, táncal	Dramatikus improvizációk – a tanár által megadott és/vagy a tanulók által létrehozott történetváz alapján. Mozgásra épülő csoportos improvizációk – a tanár által megadott egyszerű cselekményvázra. Játék az elkészített marionettfigurákkal és árnyjátéktechnikákkal. Improvizációk a megismert bábtechnikák felhasználásával. Bábelőadás megtekintése és megvitatása.

A továbbhaladás feltételei

Részvétel a gyakorlatokban, a csoportos improvizációkban és az alapszintű elemző beszélgetésekben.
 A rögtönzés szabályainak ismerete, betartása. Egyenletes lüktetés, valamint egyszerű ritmusképletek visszaadása tappsal, illetve dobogással. Egy régi stílusú tánc alaplépéseinek szabad előadása. Részvétel bábbal végzett improvizációban.

6. évfolyam

Belépő tevékenységformák

Játékos gyakorlatok az alapvető táncos, bábos és drámai kifejezési formákban.
 Saját ötletek és egyes történetek jelenetsorrá szerkesztése a tanulói csoportok önálló munkájával.
 Látott vagy részvételükkel zajló drámapunka és/vagy színházi előadás elemző értékelése.
 A fejlesztő és szinten tartó beszédes játékok és egyszerű beszédgyakorlatok ismerete, alkalmazása.
 A tanult tánc- és mozgásmotívumok utánzása.
 Az újonnan tanult táncok felismerése és reprodukálása.
 Marionettfigurák készítése és mozgatása az adott technikának megfelelően.

Témakörök	Tartalmak
Képességfejlesztő gyakorlatok	Beszédtechnikai gyakorlatok, interakciós játékok, egyensúly- és bizalomgyakorlatok, szituációs játékok.

A gyakrabban alkalmazott drámai konvenciók megismerése és alkalmazása	Forró szék, fórum színház, szerep a falon, kellékhazsnálat, szertartás.
Improvizációk a megismert technikák felhasználásával a tanár által megadott és/vagy a tanulók által létrehozott történetváz alapján.	Dramatikus improvizációk – a tanár által megadott és/vagy a tanulók által létrehozott történetváz alapján. Egyszerű elemekből építkező mozgássor létrehozása (indítás, megállítas, gyorsítás, lassítás, fordulat, járás, futás, mozdulatkitartás). Mozgásra épülő csoportos improvizációk – a tanár által megadott egyszerű cselekményvázra. Improvizációk pálcás, illetve zsinóros marionettfigurákkal.
Különböző technikák a szereplők ábrázolására	Figurák megjelenítése verbális, vokális és nonverbális eszközökkel.
Új stílusú táncok	Csárdás táncok megismerése.
Színházi előadás megtekintése és véleményezése	A látottak kollektív elemzése a megismert fogalomkészlet alkalmazásával. A megismert színházi formai elemek alkalmazása improvizációkban.
Színházi dramaturgiai alapfogalmak	Szándék, feszültség, konfliktus, fordulópont.

A továbbhaladás feltételei

Részvétel a gyakorlatokban, a csoportos történetalkotásban, az improvizációkban és az elemző beszélgetésekben. Az egyszerűbb drámai konvenciók alkalmazása. Legalább három énekes-táncos játék ismerete, egy új stílusú tánc alaplépéseinek szabad előadása. Részvétel marionett-bábbal végzett improvizációban.

9–10. évfolyam

Célok és feladatok

A Tánc és dráma tantervi modul nem elméleti ismeretek tanítását helyezi a középpontba, hanem a drámajáték eszköztárának és a különböző színházi nyelvek elemeinek megtapasztalását a tanulók tevékenységén keresztül. Ez természetesen nem az elméleti ismeretek figyelmen kívül hagyását jelenti; mindössze arról van szó, hogy az elmélet a gyakorlati tevékenység eredményeképpen, az így szerzett tapasztalatokból leszűrve jelenik meg.

A Tánc és dráma tevékenységközpontú. A tevékenységet követő elemző beszélgetések a fogalmi ismeretek bővítésével járnak, de nem valósulhatnak meg anélkül, hogy a tanulók megszerzett tudásukat, alakulóban lévő véleményüket, felvetődő kérdéseiket cselekvésbe ne emelnék. Az egyes drámai és színházi konvenciók megismerése és használata ezért tanár és tanuló számára egyaránt azzal a haszonnal is jár, hogy a nehezen megfogalmazható (vagy épp formálódó) gondolatok és érzelmek kifejezésére, illetve a meglévő ismeretek gyakorlati ellenőrzésére teremt lehetőséget.

Ezt a tevékenységközpontú szemléletet tükrözi a tantervben követett szóhasználat is: gyakran szerepel együtt a *játék* és a *munka* szó. Ezek együttes szerepeltetése reményeink szerint megerősíti azt a törekvésünket, hogy bár a különböző területeken folyó művészeti tevékenységet szigorú szakmai folyamatok vezérlik, az órákon való részvétellel a tanulók számára minden esetben örömet és szellemi izgalmat jelentsen.

A Tánc és dráma lehetőséget nyújt:

- a tanulók képesség és adottság szerinti differenciált foglalkoztatására;
- a drámajátékban, a táncban és a bábjátékban fellelhető öröm és szabadságélmény megtapasztalására;
- a dráma, a tánc és a bábjáték, mint művészi kommunikációs forma megtapasztalására;
- valós emberi szituációk, illetve fiktív történetek különböző színházi formákban való megjelenítésére;
- arra, hogy a tanulók a tanterv más területein elsajátított ismereteiket, készségeiket a drámában, a táncban, a bábjátékban is alkalmazni tudják;
- arra, hogy a tanulók egyénileg és csoportosan előadást tervezhessenek, létrehozassanak, illetve a létrejött előadást bemutathassák;
- minél több élő és felvett színházi, tánc- és mozgásszínházi, bábszínházi előadás – köztük társaik által készített produkciók – megtekintésére.

Fejlesztési követelmények

Változatos dramatikus, táncos, bábos tevékenységformákban való részvétel; differenciált feladatokon keresztül a dramatikus, illetve bábos technikák és konvenciók alkalmazása. A táncot felépítő technikai elemek és formák elsa-

jávitása és alkalmazása. A drámai formával, a bábjátékos technikákkal, a táncot felépítő technikai elemekkel való improvizáció. A tanulók képessé váljanak saját eredményeik felismerésére és tapasztalataik beépítésére művészeti tevékenységükbe, a különböző színházi formák kulturális tradícióinak tanulmányozására, az alapvető színpadtechnikai eljárások megismerésére. A tanulók drámával és a különböző színházi formákkal kapcsolatos fogalmi készletek, aktív szókincsének bővítésére.

Belépő tevékenységek

Különböző technikákat tartalmazó összetett improvizációk mozgásban, táncban.

Epikus alapanyag drámává szerkesztése a tanulói csoportok önálló munkájával.

Drámai, színházi alkotások szerkezetének felismerésére, a szereplők szándékainak, tetteinek és kapcsolatainak elemzésére.

A drámai konvenciók gyakorlati alkalmazása.

Az újonnan megismert színházi műfajok és a színházi stílusok felismerése, megkülönböztetése.

A megismert fogalmi készlet alkalmazása a látott előadás vagy improvizáció elemzésében.

A maszk hagyományának, jellegének megfelelő maszkos játékok létrehozása.

Mozgásmotívumok átvétele és továbbfejlesztése.

Mozgásmotívum-sorok kialakítása önállóan, egyéni tervezés alapján.

Témakörök	Tartalmak
Improvizáció	Improvizáció a tanár által megadott témára, a tanulók által közösen kidolgozott történetváz alapján, a megismert drámai konvenciók összefűzésével, a színházi stílusok elemeinek alkalmazásával.
Maszkos játék	Dramatikus alakoskodó játékokban, színházi munkában.
Színházi, dramaturgiai alapfogalmak	A fókusz, kontraszt, szimbólum, drámaszerkezet fogalmának ismerete.
Drámai konvenciók csoportosítása, egymásra építése	Történetszerkesztés és -megjelenítés a különböző színházi és drámai konvenciók alkalmazásával.
A színházi műfajok és stílusok tanulmányozása	A történeti műfajok és napjaink színházi műfajai. Az egyes színházi stílusok jellemző jegyeinek felismerése. Különböző színházi irányzatokhoz tartozó színházi előadások megtekintése, megvitatása.
Mozgásmotívumok kialakítása megadott szituáció, zene vagy téma alapján	Egy adott szituáció megfogalmazása tartásképpen, majd mozdulatsorral. Improvizáció adott zene vagy téma alapján.

A továbbhaladás feltételei

Az összetett drámai konvenciók alkalmazása a csoportos improvizációkban. A legfontosabb színházi műfajok és stílusok ismerete, felismerése. A legfontosabb színházi és drámai fogalmak ismerete. Részvétel maszkos improvizációban. Részvétel legalább egy, a tanult mozgáselemekre épülő mozgásetűd létrehozásában.

Részlet a NAT 2003 című vitaanyagból

A minisztérium július közepén megküldte, továbbá július elejétől már a szakhatóság honlapjáról is letölthető a NAT 2003 című vitaanyag. Persze a pedagógusok többsége ilyenkor nem „töltöget az Internetről”, hiszen kitört a nyár, pihenhet végre, vagy ekkor keres pénzt ahhoz, hogy tanév során is megélhessen valahogy. A vita ősszel várható.

A szerkesztő véleménye szerint megkerülhetetlen lesz a szakmai vita: a drámapedagógusok – lehet, van ebben némi elfogultság(?) – sokkal jobb tantervi anyagot érdemelnek, mint ami az alábbiakban olvasható. Helyhiány miatt nem tudjuk közölni a új NAT azon fejezeteit, amelyek mellett a tánc és dráma „mindenről ugyanaz jut eszembe” jegyében szerkesztett táblázatai még kiindulási pontnak sem fogadhatók el (tananyag vagy köve-